

JOHANNES JØRGENSEN SELSKABET

NYHEDSBREV

September 2015

13. Årg.

Nr. 3

DEN SERAFISKE JOMFRU

A+ SANTA+ CATERINA+ BENINCASA+
FGLIA+ DI+ SIENA+ PATRONA+ D'ITALIA +
DOTTOR+ DELLA+ CHIESA+

NYHEDSBREV

Medlemsblad for
Johannes Jørgensen Selskabet

Ansvh. red. **Stig Holsting**
Lykkesholms Allé 9 A,1.tv
1902 Frederiksberg C
Tlf. 8758 0303
Mob. 2129 0408
e-mail: stig.holsting@gmail.com
Kassererens e-mail:
johs.jorgensenselskabet@gmail.com
www.johannesjoergensenselskabet.dk
Bankkonto nr.: 1551 0010132908

Johannes Jørgensen Selskabet
er et litterært forum til studium af
digterens liv og forfatterskab.
Selskabet arbejder nært sammen
med Johannes Jørgensens Hus i
Svendborg og andre litterære
selskaber.
Medlemskab koster 175 kr. om året.
Hjemmeside: www.svendborg-bib.dk

Selskabets bestyrelse:

Stig Holsting, formand
Oluf Schönbeck, næstformand
Fælledvej 14 E, 5.tv.
2200 København N.
E-mail: oluf@hum.ku.dk
Tlf. 60863727.
Ove Klausen, sekretær. Ottosminde
2, 8960 Randers. Tlf. 86404032.
E-mail: oklausen@fiberflex.dk
Henning Fink-Jensen, kasserer.
Krogmosevej 28, 2880 Bagsværd.
Tlf. 4444 8703
Andreas Holsting. Ved Klosteret 6,
2100 København Ø. Tlf. 31219609.
E-mail: andreas.holsting@gmail.com

Da Katerina i 1380 døde i dominikanernes hus i Rom kun 33 år gammel, blev hun begravet i kirken Santa Maria sopra Minerva. Men hendes hoved blev dog ført til hendes by Siena og udstillet i dominikanernes kirke San Domenico, hvor hun havde haft sin daglige gang.

Fra sit vindue i Pensione Chiusarelli i Siena havde Johannes Jørgensen udsigt til denne kirke, hvor han ofte overværede messen, hvis han ikke gik til kapellet i Casa di Santa Caterina eller til San Francesco, franciskanerkirken, hvor hans gode ven fra hans første besøg i Assisi i 1894, den hollandske franciskaner Felix Spee (pater Felice) nu var guardian. 1380 ES J

.....

Forsidebilledet. Den hellige Katerina foran Fortezzaen i Siena. (Foto sh)

Katerina af Siena

- den serafiske jomfru

- et 100-års minde.

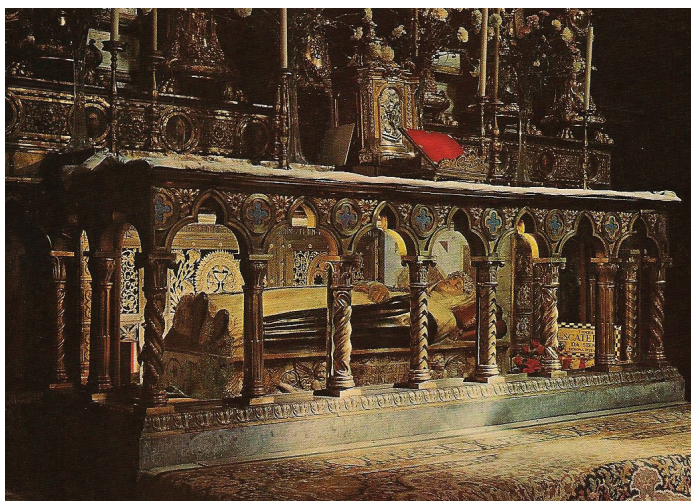
Af Stig Holsting

Der vil i enhver kunstners produktion være højdepunkter, som synes særligt inspirerede og tilsvarende lavpunkter, som alene synes at skulle tjene til at samle kræfterne til næste kraftpræstation. Selv Beethoven kunne ikke skrive en Missa solemnis hver gang. Denne tendens gjaldt naturligvis også for Johannes Jørgensen, og med et virksomt kunstnerliv på over 60 år og en samlet produktion på 80 udgivelser vil der uundgåeligt være højdepunkter og tilsvarende ubetydeligheder iblandt. Men tillige vil der også være mange mærkesager undervejs. Hans skribentvirksomhed var ubetinget båret af en skrivelyst, som ud over de nævnte 80 udgivelser rummer et utælleligt antal artikler og debatindlæg. Men deler vi de 60 år op i 80 udgivelser, bliver det nemt til en udgivelse hvert år – og mere til. Der vil med andre ord være anledning til at markere et 100 års bogjubilæum hvert år, men ikke alle titler har naturligvis formatet dertil. Med Valdemar Rørdams ord, var meget af det "Bladfyld, som var gjort til bogfyld", selvom

vi i dag nødig ville undvære "bogfyldet", der måske ikke har interesse ud over som litteraturhistoriske studieobjekter over forfatterens liv og virke.

Flere af de sidstnævnte arbejder ville han senere i livet selv ikke kendes ved som dækkende for sine standpunkter.

Af de værker, som vil stå til eftertiden, og som har bidraget til at placere ham varigt i verdenslitteraturen, er naturligvis hans biografi over den hellige Frans af Assisi. Det var hans første betydelige værk og tillige det, som hurtigt gjorde ham kendt over hele

Under højaltret i kirken Santa Maria sopra Minerva i Rom ligger den hellige Katerina af Siena. Det er dog en udskåret figur af hende, som ses på billedet. Hendes hoved befinder sig i San Domemico i Siena. Se s. 2.

verden. Med denne bog besluttede han sig til at blive hagiograf, altså helgenskildrer, en beslutning, han kun delvis fulgte resten af sit forfatterliv, om end det alligevel er derved, han i det store udland vil blive husket.

Hans andet betydelige hagiografiske værk var bogen om den hellige Katerina af Siena, den sienesiske middelalderhelgeninde, der fik så stor kirkehistorisk betydning allerede i sin levetid (1347-1380). Johannes Jørgensen tog de første skridt til skildringen af Katerina så tidligt som i 1902 i bogen *Romersk Mosaik*. Under sit besøg i Rom i jubilæet 1900 finder han ad bagevejen ind i dominikanernes kirke Santa Maria sopra Minerva, hvor hun ligger begravet under kirkens højalter. Der skulle imidlertid gå 6 år, før han første gang satte sin fod i Katerinas by, hvorefter tanken om at skrive en mere udførlig skildring af hendes liv begyndte at tage form. Der skulle dog endnu tre besøg til i Siena, før de mere grundige studier indledtes med læsningen af hendes omfattende brevsamling, som befinder sig i byens stadsbibliotek.

Men først efter sit besøg i 1912, hvor han sammen med sin hustru og søn Oluf kom til Siena fra Rom, kunne han for alvor tage fat. På tilbagerejsen mod Danmark blev han tilbage i Siena og lod de andre rejse videre. I dagbogen dateret 30. maj 1912 skriver han kort: "Begyndt at arbejde paa Bibl." og dagen efter: "Fast bestemt paa at skrive Vita S. Cat. – trods alt". Dette "trods alt" dækker over alvorlige familiære skærmydsler, som var eskaleret under rejsen, og som året efter resulterede i det endelige brud mellem ægtefællerne. Tiden var absolut ikke gunstig for ham og hans arbejdsevne, for der skulle til stadighed skaffes penge til den store families underhold.

I mellemtiden havde han fået kontakt til

rektoren for det katolske universitet i Louvain i Belgien, som havde opsøgt ham i Siena og ved denne lejlighed tilbudt ham engagement ved universitetet, hvor han ville kunne arbejde videre på Katerinabogen samtidig med, at han skulle holde forelæsninger på universitetet. Hele dette for ham noget traumatiske intermezzo er blevet behandlet her i bladet (se Nyhedsbrev nr. 3, 2014) og skal ikke uddybes nærmere her. Resultatet af dette mellemspill og det familiære brud blev, at han omend ad omveje rejste tilbage til Siena for at fortætte arbejdet med Katerinastudierne.

8. november 1913 ankom han til Siena, hvor den unge Peter Schindler, som gik med tanker om at studere til præst i Rom, tog imod ham. Han lejede sig ind i det bekendte Pensione Chiusarelli, hvor han skulle komme til at arbejde gennem de næste to år, og hvor han skulle møde så mange glæder og kvaler.

Det kan anbefales at læse afsnittet om "Den hellige Katerina af Siena" i W. Glyn Jones bog *Han blev aldrig italiener* (G.J. 2008, s. 86-100) og Martin Bergsøes gennemgang af samme i antologien *Fagerø* (M.B. 2006 s. 191-199), hvor de to forfattere på overbevisende måde analyserer værket ud fra Jørgensens tilgængelige arbejder. At de to forfattere ikke har hans dybere moral-eksistentielle baggrund med i deres vurderinger, skyldes at kilderne til denne ikke var tilgængelige på den tid, hvor de skrev. Nærværende artikel vil alene belyse Johannes Jørgensens arbejde med bogen om Katerina i lyset af disse aspekter af hans bevægede liv i de to år, han opholdt sig i Siena og - som det fremgår af de omtalte kilder - fordi disse forhold fik så afgørende indflydelse på hans arbejde.

Dagbøgerne og korrespondancen med Peter Schindler afslører til overmål det bevægede liv, Jørgensen kom til at føre i Siena i en

vekslen mellem dybe studier på byens arkiver og samværet med en voksende gruppe af byens unge intellektuelle forfattere og kunstnere – og medpensionærer i Pensione Chiusarelli.

I et brev til Schindler dat. 21. marts 1915 skriver Jørgensen bl.a. om Katerinabogen, som på det tidspunkt netop er færdigskrevet: "Min Landflygtighed, min svæven mellem Himmel og Jord som [...] mellem to Magneter, hjælper mig. Det vil føles i Bogen om Santa Katerina, der maaske er den mest personlige Bog, jeg har skrevet siden *Pilgrimsbogen*. Dette udsagn skal sammenstilles med hans dagbogsoptegnelser for de to Sienaår og med korrespondancen med Schindler fra samme periode, der er meget åbenhjertig. *Pilgrimsbogen* (1903) blev til under hans religiøse kulminationsproces der endte med bogen om den hellige Frans i 1907, og som var hans eget og endelige opgør med fortiden. Efter den tid op mod årene omkring 1910 meldte de religiøse tvivl sig, som kun blev fremmet ved omgangen med de unge sienesiske intellektuelle og yderligere forstærket ved hans idelige erkendelse af egen uformåenhed. Det var en eksistentiel kamp, som tillige tog livtag med hans religiøse dogmatiske indstilling.

I forordet til katerinabogens retter han ikke desto mindre en tak bl.a. til de unge italienere, for hvem religion var ren overtro

og kirken højst en kulturbærende faktor. Her citerer han et brev fra en af helgenindens tilbedere, som åbenbart nærrede en håbløs forelskelse i hende. Vedkommende skriver bl.a. følgende, som Jørgensen med egen fortvivlelse kan gøre til sine egne: "det undrer mig meget, at du kommer mig Elendige i hu, saasom Gud har forvandlet mig til et Kar til Vanære. Jeg fornemmer ikke mere den gode Lugt, hvoraf jeg før nærrede mig; jeg er udenfor al god Vej. Men vid, at hvis det endnu var i den gode Tid, i fordums Dage, saa kunde jeg ikke modstaa, men skrev oftere til dig" (J.J. 1915, s. 229) og Jørgensen tilføjer med egne

Middelalderbrønden Fontebranda for foden af San Domenico (Foto sh)

ord: "Den, som skriver det, [den citerede] har én Gang været paa den gode Vej og føler sig nu haabløst udenfor den. Han véd sig udvalgt til et Vanærens Kar og ser tilbage til de Tider, da han troede at høre hjemme blandt dem, som er udvalgte til Frelse". Det er hans eget hjerteblod, hvormed han skriver disse ord, for han føler dem rettet mod sig selv. I bogens forord retter han en varm tak til alle dem, som "tog den graanende Mand op i Eders Kreds, I, som var Landets sødtalende Ungdom, Sønner og Døtre af Toskana" og fra deres kreds kom han ved egen skyld i nogen grad til at føle sig udstødt. "Jeg nævner ingen Navne", skriver han, men især èt navn glimrer ved sit fravær, og til hvem især hans tak burde rettes når det drejede sig om hans henvisning til det italienske sprog; det er Anita Renieri, i forordet blot omtalt som "en ung sienesiske Digterinde". Hun lærte ham italiensk, da hun hjalp ham ved studierne af Katerinas breve og *Dialogo* – helgenindens eget skrift. Siden udtrykker han ofte i dagbøgerne vemodige følelser, når han hører "Anitas sprog". Johannes Jørgensens to år i Siena blev altså på godt og ondt især præget af hans omgang med hende (se i øvrigt *Via Ricordi* 2012, især. S. 11 – 29).

Dramaet ved bruddet med Anita i august 1914 fik en traumatisk karakter og lammede næsten hans virkestrang. Karakteristisk for ham levede han i tiden derefter i mindet om hende og de steder, de havde færdedes sammen. I det lille essays om Katerinas discipel, troubadouren Francesco Malavolti, som han udgav 18 år efter i den lille bog *Italiensk*, tegner han et skjult portræt af sit sværmeri for og med Anita, så mindet om hende holdt længe efter mødet med Andrée Carof. De vemodige minder, som melder sig, da han skal forlade sit værelse på Chiusarelli skildrer

han i bogens forord: "Lænestolen, hvorfra kære Ansigter saa ofte smilte og talte – [...]. Det er forbi alt sammen – svunden hen for bestandigt som de Ord, der blev talt i denne Stue, den Lykke eller den Lidelse, der blev levet". Nærmere kan han næsten ikke komme de stærke indtryk, som var en uløselig del af Katerinabogens baggrund og forudsætninger. I digtet "Fontebranda", som først blev udgivet posthumt i bogen *Orion over Assisi* vælder disse minder frem som vandet i den middelalderlige brønd Fontebranda for foden af Katerinas kirke San Domenico. Han og Anita havde haft planer om sammen at skrive om denne brønd. Nu var det kun minderne, der med Anitas ord "skulper og klukker, mumler, klunker og klager ... 'husker du? Den Gang ...! Aldrig mer!' *Mai piu, mai piu* siger Vandet i Fontebranda." (J.J. 1959, s. 164).

Karakteristisk for digteren lever han videre i disse ofte smertefulde minder, som man dog har en anelse om, han nødigt vil slippe. Ved det ovenfor citerede brev fra en af Katerinas tilbedere kommer Jørgensens selverkendelse som så ofte frem til overfladen, når han bl.a. skriver: "I disse Breve taler den fra Fredens Lysverden udstødte – den, der ved egen Skyld, er kommen i den dunkle, fredløse Lidenskabs Vold – den, der (som Hello vilde sige) har hengivet sig til *la Passion du malheur*. Han er ulykkelig – men han vil ikke slippe sin Ulykke [...]. Han vil sin Fortvivlelse, vil sin Undergang, vil blive i hin rastløse, fortærende Ufred, der gaar gennem ham som en mørk Strøm, hindrer hans Arbejde, røver hans Hvile, øder hans Liv – og som ak! er ham kærere end al Sandhed" (J.J. 1915, s. 229-30). Med disse krasse erkendelsens ord siger digteren alt om sin sjælelige tilstand og ud fra hvilke han kan erklære, at Katerinabogen er hans mest personlige bog.

I forordet erkender han, at han havde nærmet sig Katerina med en vis frygt. Hendes stærke og kompromisløse væsen havde været den hellige Frans' blide modstykke, og adskillige steder i sine dagbøger de to Sienaår igennem sukker han: "Jeg prøver at følge Santa Katerina. Raad – *overgiv det alt til Guds Vilje*" eller: "Bøn i den mørke Kirke foran S. Katerina Kapel. Og Freden kommer, den Fred som altid er der, blot vi vil tage imod den – 'pacem meam' eller: " – og maa atter bøje mig beundrende for Santa Katerinas *sande og klare Lære*" eller: "og at jeg slet, slet ikke som Santa Katerina kan udbryde: 'Min Trøst er at være uden Trøst'. Nej, amen!"

Som det fremgår af ovenstående blev Johannes Jørgensens to år i Siena en eksistentiel og åndelig splittet tid for ham, hvor han måtte kæmpe mod og med "Den hedenske Morgen og den kristne Aften" – lidenskaben og troen, som så

ofte ikke kunne gå i spand sammen. Det var jo ikke kun Anita, der optog hans tanker – og det var altså på sæt og vis både de kødelige og de åndelige kvinder, som kæmpede om hans sjæl. Anita tilhørte den kreds af intellektuelle kunstnere, for hvem kirke og tro kun var et spørgsmål om kultur. Han forarges en dag over en bemærkning fra hende, da hun i

muntert lag spurgte, om Katerina mon havde kunnet danse tustep. Men Katerina dansede ikke "tustep". I et kapel i Lecetto ses en indskrift, hvor Katerina betegnes som "den serafiske Jomfru fra Siena", og som overjordisk var hun altså Anitas modsætning – og Jørgensen vidste det og følte det kun alt for godt.

I sin bog om sine fem første pilgrimsvandring til Alvernerbjerget beretter han om den tredje, som han i september 1915 foretager i følgeskab af en "Fra Serafico" – altså en broder i ånden (J.J. 1920, s. 130). Men denne Fra Serafico var en kvinde, nemlig Andrée Carof, som han havde truffet året før under et afbræk i sit Seina-ophold for at holde nogle forelæsninger i Paris. De sluttede et nært venskab, der i realiteten bragte hans liv på ret køl igen efter Anitaaffæren. Der ligger altså en dyb mening bag hendes serafiske position i hans liv, og man har haft en tilbøjelighed

Capella della Volte i San Dominico kirken i Siena. I dette kapel kom Katerina som oftest – og i sine to år i byen kom ligeledes Johannes Jørgensen her. Over altret ses Andrea Vannis berømte samtidige billede af helgeninden (foto sh)

Johannes Jørgensen indleder bogen om *Skt. Katerina* med skildringen af hendes første syn som barn. På stedet, hvor dette skete, sidder i dag en malet fremstilling af scenen, der på dette foto tilmed viser *San. Domenico* spejle sig i forsatsru- den. (Foto ah)

til siden at ville lægge hendes portræt ind i skildringen af Katerina. Hun var blevet hans barmhjertige samaritan – en kødelig manifestation af Katerina.

Da Johannes Jørgensen påbegyndte sin bog om Katerina af Siena, var det på sæt og vis

Litteratur

Johannes Jørgensen: *Romersk Mosaik*, 1901
 Johannes Jørgensen: *Den hellige Katerina af Siena*, 1915
 Johannes Jørgensen: *Alvernerbjærget*, 1920
 Johannes Jørgensen: *Italiensk*, 1932

som en nødløsning; han stod uden hjem efter bruddet med familien i Danmark, han havde gjort sig umulig ved Institut Catholique i Louvain – og han var så at sige uden midler. Mogens Ballin nåede inden sin død i januar 1914 at ruske op i hans personlige og kunstneriske selvforståelse, så han var parat til at tage fat på et mere vægtigt arbejde. Inden han tog endeligt ophold i Siena havde han dog gjort sin længe ønskede litterære valfart til Goethes land og skrevet bogen herom, så han følte sig nu parat til også at tage en religiøs vandring af format i lighed med bogen om den hellige Frans. At arbejdet fik så uforudsigelige konsekvenser, kunne han naturligvis ikke vide, men med Katerinas ord, som han citerer i dagbogen: "Og Freden kommer, den Fred som altid er der, blot vi vil

tage imod den – "pacem meam", kunne han kun kaste sig i armene på den kompromisløse helgeninde.

Da han efter nytår 1915 havde afsluttet arbejdet, skrev han til Schindler: "Jeg har fuldendt Bogen om Santa Katerina. Idag, Søndag d. 28. Februar [1915], efter Messe og Kommunion i Santa Katerinas Hus har jeg skrevet de sidste Sider, det sidste Kapitel. Hvor kunde jeg have skrevet den Bog uden at have kendt en Kærlighed, hvoraf man er nær ved at dø?"

Det var en selverkendelse, som trods alt var købt med hjerteblod.

Johannes Jørgensen: *Orion over Assisi*, 1959
 W. Glyn Jones: *Han blev aldrig italiener*, 2008
 Martin Bergsø: *Fagerø*, 2006
Via Ricordi, 2012, s. 11-29

BRODER DANTE

Af Stig Holsting

Dante, statue af Enrico Pazzi foran kirken Santa Croce i Firenze, hvor i hvert fald en del af digterens jordiske rester ligger.

I de fleste danskeres bevidsthed er Johannes Jørgensen først og fremmest digteren – poeten, der med sine forfinede lyriske sprog billeder har inspireret over hundrede danske komponister til at tonesætte hans vers. Selvom Jørgensen i det store udland mest er kendt for sine prosaværker, så stod lyrikken højt i hans egen bevidsthed, hvilket også præger alle hans bøgers mange beskrivelser af landskaber og indføjte betragtninger. Hans forfatterskab er i høj grad båret af lyriske stemninger. I sine store helgenbeskrivelser, her især af den hellige Frans af Assisi og den hellige Katerina af Siena, bruger han megen plads til at omtale og beskrive disse middelalderlige spirituelle skikkelser på poetiske sider. Frans' Solsang og Katerinas

digteriske formuleringer af sjælelivet var strømninger, som især talte til hans poetiske sind.

Johannes Jørgensens klassiske dannelse blev grundlagt allerede i drengeårene ved hans morbror Jørgens store klassiske bogsamling. Her stod Goethes "Sammtliche Werke" i 20 læderindbundne bind, fra hvilke han drømte sig ind i Faust og Gretchens dramatiske og romantiske verden. Men også de store, tidlige, europæiske klassikere som f.eks. Dante stod i onklens bogreol i Molbechs oversættelse. Den indtog tidligt en plads i hans litterære univers, og denne tendens blev med årene forstærket, og især efter at han havde stiftet bekendtskab med italiensk kultur og franciskansk spiritualitet,

indtog Dante en frem-skudt plads i hans verden. Det var der adskillige grunde til. Dantes poetiske sind og spirituelle digtning virkede overvældende især på baggrund af de steder i Toskana, hvor han havde færdedes, og som Johannes Jørgensen skulle blive så fortrolig med.

Dante Alighieri (1265-1321) – L'altissimo poeta – kan i år fejre sin 750 års fødselsdag. Få middelalderdigtere har som han sat så mærkbare spor i verdenslitteraturen. Han var latiner og barn af den kultur, som voksede op med og ud af italiensk åndsliv, hvor kirken var den bærende faktor. Det er ikke pladsen her at repetere Dantes bevægede livshistorie, den kan enhver læse sig til mangfoldige steder. Det er den påvirkning, som hans liv og værk fik og havde på Johannes Jørgensen, der havde for vane at inkorporere sine kulturelle/litterære forbilleder i sit eget liv, der er emne for denne artikel.

Johannes Jørgensens Italien var ikke "Sporvognenes, Biograftheatrenes og Tea-saloonernes" Italien. Det var livet blandt "Bønder og Franciskanere", som han udtrykte det. Det var de hvidkalkede vægge og murstensgulvene, de grønmalede skodder, hvis lameller den skarpe sol kun dråbevis kunne trænge igennem. Det var det Italien, han i så mange strofer besang – og det var Dantes Italien! Hvor malerne søgte solens lys i Italien, søgte

Dante møder Beatrice på Ponte Vecchio i Firenze. Træsnit af Ebba Holm i Johannes Jørgensens Dantestemninger fra 1928.

Jørgensen åndens lys.

Italiensk digtning fik efterånden en stadig større plads i hans bevidsthed. Under sit toårige ophold i Siena blandt unge kulturradikale kunstnere fik han øje for Italiens nyere digtning med navne som Mazzini, Carducci, d'Annunzio, Pascoli og Papini - digtere, som ikke nødvendigvis delte hans livsanskuelser, men hvis sprog og tone ramte noget dybt i ham selv. Men der var dog alligevel en afstand mellem dem. Derfor blev hans

hjerter hos Dante, og det havde flere årsager. Han udtrykker det bl.a. sådan og vender endnu engang tilbage til den, som han føler at skyldte så meget – måske alt: "der er en [...] Dante, En, der omgjorde sig med Frans af Assisis Livgjord og iført Tertiærernes *) Ordensdragt gik sin Bodsgang fra Hadets Helvede gennem Forsoningens Skærsild til Fredens Paradis." (J.J. 1924, s. 32). Med andre ord: det var bl.a. Frans af Assisi, som bandt ham til Dante, for Dante og Frans var i Jørgensens spirituelle forståelse uløseligt forbundne. Dante døde på datoen for den

hellige Frans' stigmatisering 14. sept., og sådanne datosammenfald tillagde Jørgensen livet igennem stor symbolbetydning. Således lod han sin Fransbiografi udkomme d. 2. august på Portiunculadagen, en af den franciskanske verdens største mærkedage. Da Jørgensen nærmer sig Alvernerbjerget, kommer Dantes færd på disse

Johannes Jørgensen ikklædt franciskanertertiærernes ordensdragt.

steder i hans tanker, og han skriver: "Thi Dante har færdeades i disse Dale, vandret over disse Bjærge. Det var i hans Landflygtigheds Aar – den lange Landflygtighed, som endte hans Liv og varede fra 1302 til 1321. 'Siden det saaledes behagede Indbyggerne i Firenze' (siger han selv) 'at forjage mig fra denne Roms skønneste og berømteste Datter og fordrive mig fra hendes

Johannes Jørgensen læser sin Dantehyldest foran digterens gravkapel ved S. Francesco i Ravenna den 21. september 1921.

liflige Barm, har jeg vandret gennem mange Lande som Pilgrim og næsten som Tigger, og meget mod min Vilje har jeg maattet vise det Saar, hvormed Skæbnen har slaget mig, og hvorfor Skylden ofte med Urette lægges paa den Saarede. Jeg har været som et Skib uden Sejl og uden Ror. [...] Og i manges Øjne har jeg syntes en ringe Mand, thi for min smule Navns Skyld havde de tænkt mig helt anderledes, og de havde ikke blot syntes mindre om min Person, men ogsaa om mine Værker". (J.J. 1920, s. 46) På Alvernerbjerget mødte han i tankerne Dante, der i sin *Divina Commedia* lovsynger Stigmaternes Bjærg: "Paa vilde Fjæld mellem Tiber og Arno, modtog Franciscus Kristi sidste Segl og bar det til sin Død, to Aar til Ende" (Paradiset XI)

Og her nærmer vi os en af de dybeste og for Johannes Jørgensens vedkommende karakteristiske reaktioner; han fandt hos Dante et åndeligt og eksistentielt skæbnefællesskab. Dette kom måske stærkest til udtryk i det hyldestdigt i prosalyrik, han oplæste ved Dantes grav i 1921 i 600-året for digterens død. På vegne af franciskaternes 3. orden – som han som nævnt selv var medlem af – lagde han en kvist fra "den blodplettede Rose fra Portiuncula" på graven. Det hedder bl.a. i hans meget poetiske

vendinger: "O, Dante, Jeg hilser dig – du store Hjemløse, du Livet igennem Landflygtige, du evige Vandrer, du aldrig trætte Pilgrim!" senere: "Og jeg ser dig ulykkeligt forelsket, aldrende Dante, haabløst forelsket i en ung Kvinde med unge, italienske Kvinders glimrende og hurtigt falmende Skønhed – bleg og sortøjet og storøjet er hun og med et lysende Smil". (J.J. 1924, s. 37-38). Var det Anita Renieri, som stadig spøjte i hans minder? I så fald griber han i egen barm, da han et andet sted i samme bog skriver: "Dante kæmper. Det er den Aldrendes Fristelse, det er Fristelsen til at se tilbage – bitter, haabløst, unyttigt – og paa Evighedens Tærskel saa skæbnesvangert!" (s. 35). Han så sit eget omflakkende liv afspejlet i *Komedien* (Paradiset XVII, 97-99), hvor Dante skriver ud af egen bitter erfaring: "Du prøve skal, hvor besk det er at æde/af fremmed Brød, hvor det er haarde Veje,/ad andres Trapper op og ned at træde." *Komedien* er jo i grunden en jaget sjæls vandring gennem alle livets stadier, hvor kærligheden er den eneste ledetråd, man kan holde sig til.

Det er samme tendens vi atter møder i

Johannes Jørgensens sonetter "*Dantestemninger*", der er præget af vemodige længsler og minder. Dette digt – tilegnet vennen og Dantespecialisten Vald. Vedel – blev første gang trykt i 1913 i bogen *Bag alle de blaa Bjæрге* og kan altså ikke relatere til begivenhederne med Anita i Siena året efter. Men vemodige minder havde Jørgensen til overflod at øse af. *Dantestemninger* blev genudsendt i 1928 i stort format forsynet med 4 af grafikerne Ebba Holms træsnit. I 1948 genudsendte Gads Forlag Dantes *Guddommelige Komedie* i Molbechs oversættelse med indledning af Vald. Vedel og illustreret med 108 meget udtryksfulde træsnit af samme Ebba Holm, som i øvrigt som hans ven havde tegnet hans EX LIBRIS.

På et tidspunkt i sit liv (1914-15), da alt syntes tabt, og hvor han omtalte sig

selv som en "der var slagen med Blindhed, vandrede langs Randen af en Afgrund og først vaagnede og kom til mig selv, da jeg sønderbrudt paa alle Lemmer laa nedstyrtet i Dybet" (J.J. 1920, s. 82), da var der en, som greb ind i hans liv, og han kunne med Dantes ord sige: "Incipit Vita Nova" - Et nyt Liv begynder.

*) Tertiar: For at imødekomme de mange, som ønskede at tilslutte sig franciskanerordenen men ikke kunne pga familie el. andre ydre forpligtelser, oprettede Frans af Assisi en "3. orden" – også kaldet terciarerne.

Litteratur

Johannes Jørgensen: *Bag alle de blaa Bjæрге*, 1913
 Johannes Jørgensen: *Alvernerbjærg*, 1920
 Johannes Jørgensen: *Breve fra Assisi*, 1924
 Johannes Jørgensen: *Dantestemmer*, 1928

Billeder fra et velbesøgt sommermøde. Stig Holsting med to af foredragsholderne, Cand. Mag Ove Kreisberg og Cand. Theol., Lektor Carsen Bach Nielsen. Th. forskningsbibliotekar, Jesper Düring Jørgensen. (Foto ah)

Johannes Jørgensen Selskabets afholder sin årlige ordinære generalforsamling lørdag d. 7. november.
 Se vedlagte dagsorden og program